

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ELEANOR SHARPSTON
της 10ης Σεπτεμβρίου 2015¹

Υπόθεση C-301/14

Pfotenhilfe-Ungarn eV

κατά

**Ministerium für Energiewende, Landwirtschaft, Umwelt und ländliche Räume des Landes
Schleswig-Holstein**

[αίτηση του Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία)

για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Γεωργία — Κανονισμός (ΕΚ) 1/2005 — Προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους — Μεταφορά ζώων η οποία “έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα” — Οδηγία 90/425/ΕΟΚ — Κτηνιατρικοί και ζωοτεχνικοί έλεγχοι που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο — “Επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικό εμπόριο” ζώων — Κοινοφελές σωματείο του οποίου η δραστηριότητα συνίσταται στη μεταφορά αδέσποτων σκύλων από ένα κράτος μέλος σε άλλο με σκοπό τη διάθεσή τους σε τρίτους έναντι ανταλλάγματος»

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής απόφασης υποβλήθηκε στο πλαίσιο δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακού διοικητικού δικαστηρίου, Γερμανία· στο εξής: αιτούν δικαστήριο) μεταξύ του Pfotenhilfe-Ungarn, ήτοι ενός γερμανικού φιλοζωικού σωματείου, και του Υπουργείου Ενέργειας, Γεωργίας, Περιβάλλοντος και Αγροτικών Εκτάσεων του ομόσπονδου κράτους Schleswig-Holstein (στο εξής: υπουργείο). Το Pfotenhilfe-Ungarn μεταφέρει από την Ουγγαρία στη Γερμανία αδέσποτους σκύλους με σκοπό τη διάθεσή τους σε τρίτους έναντι ανταλλάγματος. Το υπουργείο χαρακτηρίζει ως οικονομική δραστηριότητα τη συγκεκριμένη μεταφορά και διάθεση. Διατείνεται συναφώς ότι το Pfotenhilfe-Ungarn δεν τήρησε τις υποχρεώσεις δηλώσεως και καταχωρίσεως τις οποίες υπέχει, αφενός, από τη γερμανική νομοθεσία περί μεταφοράς στην εσωτερική έννομη τάξη της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους²

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Οδηγία 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς (ΕΕ L 224, σ. 29), όπως τροποποιήθηκε (στο εξής: οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους).

και, αφετέρου, από τον κανονισμό για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά³. Το Pfortenhilfe-Ungarn αντιτείνει ότι η επίδικη μεταφορά δεν διενεργείται με σκοπό την επίτευξη κέρδους και για τον λόγο αυτό διέπεται από το ηπιότερο καθεστώς του κανονισμού σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς⁴.

2. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, πρώτον, κατά πόσον είναι δυνατόν μεταφορά ζώων που δεν διενεργείται με σκοπό την επίτευξη κέρδους να «έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα» και ως εκ τούτου να διέπεται από τον κανονισμό για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά. Επίσης, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν δύναται σωματείο, όπως το Pfortenhilfe-Ungarn, υπό περιστάσεις όμοιες με αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, να θεωρείται «επιχείρηση που πραγματοποιεί ενδοκοινοτικό εμπόριο» ζώων κατά την έννοια της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους (που υπέχει, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, υποχρέωση δηλώσεως και καταχωρίσεως, δυνάμει της συγκεκριμένης οδηγίας).

3. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να διευκρινίσει το πεδίο εφαρμογής αλλά και τον σκοπό ενός πλήθους ρυθμιστικών επιλογών που έχουν γίνει σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τη μεταφορά ζώων μεταξύ κρατών μελών. Η ανάλυση, συνεπώς, εκκινεί με την παρουσίαση ακριβώς των υποχρεώσεων και απαιτήσεων που ισχύουν και προβλέπονται δυνάμει των πολλών και διαφορετικών αυτών κανονιστικών διατάξεων.

Το δίκαιο της Ένωσης

ΣΛΕΕ

4. Το άρθρο 13 ΣΛΕΕ ορίζει τα εξής:

«Κατά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της πολιτικής της Ένωσης στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας, των μεταφορών, της εσωτερικής αγοράς, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης και του διαστήματος, η Ένωση και τα κράτη μέλη λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους τις απαιτήσεις καλής διαβιώσεως των ζώων ως ευαίσθητων όντων τηρώντας ταυτοχρόνως τις νομοθετικές ή διοικητικές διατάξεις και τα έθιμα των κρατών μελών που αφορούν ιδίως τα θρησκευτικά τυπικά, τις πολιτιστικές παραδόσεις και την κατά τόπους πολιτιστική κληρονομιά.»

Ο κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά

5. Ο κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά σκοπεί, ουσιαστικώς, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 6, στην πρόληψη της εκδηλώσεως και διαδόσεως λοιμωδών νόσων των ζώων και στη θέσπιση αυστηρότερων όρων για την πρόληψη του πόνου και της ταλαιπωρίας, ώστε να εξασφαλίζονται η καλή διαβίωση και η υγεία των ζώων κατά τη διάρκεια της μεταφοράς και μετά από

3 — Κανονισμός (ΕΚ) 1/2005 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2004, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και συναφείς δραστηριότητες και για την τροποποίηση των οδηγιών 64/432/ΕΟΚ και 93/119/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) 1255/97 (ΕΕ L 3, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά).

4 — Κανονισμός (ΕΚ) 998/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003, για τους υγειονομικούς όρους που εφαρμόζονται στις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς και για την τροποποίηση της οδηγίας 92/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 146, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς). Ο κανονισμός αυτός καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 576/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 998/2003 (ΕΕ L 178, σ. 1), ο οποίος ωστόσο δεν είχε εφαρμογή κατά τον κρίσιμο χρόνο των πραγματικών περιστατικών (βλ. σημείο 33 των παρουσών προτάσεων). Όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης, το κρίσιμο κείμενο του κανονισμού σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς είναι το τελικώς τροποποιηθέν με τον κανονισμό (ΕΚ) 898/2009 της Επιτροπής, της 25ης Σεπτεμβρίου 2009, για την τροποποίηση του παραρτήματος II του κανονισμού (ΕΚ) 998/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον πίνακα χωρών και εδαφών (ΕΕ L 256, σ. 10).

αυτήν. Όπως διαλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 11, οι διατάξεις του κανονισμού πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται με γνώμονα την αρχή σύμφωνα με την οποία τα ζώα δεν πρέπει να μεταφέρονται με τρόπο που μπορεί να τους προξενήσει τραυματισμούς και αδικαιολόγητη ταλαιπωρία⁵.

6. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 12, η έννοια της μεταφοράς για εμπορικούς σκοπούς δεν περιορίζεται στις μεταφορές που συνεπάγονται άμεση ανταλλαγή χρημάτων, αγαθών ή υπηρεσιών, τουναντίον περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις μεταφορές που παράγουν ή αποσκοπούν στην άμεση ή έμμεση παραγωγή κέρδους.

7. Ο κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά εφαρμόζεται στη μεταφορά ζώντων σπονδυλωτών ζώων (συμπεριλαμβανομένων, επομένως, των σκύλων), η οποία πραγματοποιείται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 1, παράγραφος 1), με την επιφύλαξη της κτηνιατρικής νομοθεσίας της Ένωσης (άρθρο 1, παράγραφος 4). Ωστόσο, το άρθρο 1, παράγραφος 5, ορίζει ειδικότερα ότι ο κανονισμός αυτός δεν εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, στη μεταφορά ζώων η οποία δεν έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα⁶.

8. Το άρθρο 2, στοιχείο ιγ', ορίζει ως «ταξίδι μεγάλης διάρκειας» το ταξίδι που υπερβαίνει τις 8 ώρες, η αρχή του οποίου υπολογίζεται από τη στιγμή που το πρώτο ζώο της παρτίδας μετακινείται. Βάσει του άρθρου 2, στοιχείο κγ', ως «μεταφορά» νοείται η μετακίνηση των ζώων που πραγματοποιείται με ένα ή περισσότερα μεταφορικά μέσα και οι συναφείς δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της φορτώσεως, της εκφορτώσεως, της μεταφορτώσεως και της αναπαύσεως, έως ότου ολοκληρωθεί η εκφόρτωση των ζώων στον τόπο προορισμού. Κατά το άρθρο 2, στοιχείο κδ', ως «μεταφορέας» ορίζεται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που μεταφέρει ζώα για λογαριασμό του ή για λογαριασμό τρίτου.

9. Σύμφωνα με το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, μεταφορά ζώων επιτρέπεται μόνον εφόσον γίνεται κατά τρόπο που δεν ενδέχεται να προκαλέσει τραυματισμούς και αδικαιολόγητη ταλαιπωρία στα ζώα. Το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, καθορίζει πλήθος γενικών όρων σχετικών με τη μεταφορά ζώων που σκοπό έχουν την ελαχιστοποίηση της ταλαιπωρίας που υφίστανται λόγω της μεταφοράς τα μεταφερόμενα ζώα.

10. Επίσης, ο κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά θεσπίζει υποχρεώσεις που αφορούν, μεταξύ άλλων: (i) τα έγγραφα μεταφοράς (άρθρο 4)· (ii) τις υποχρεώσεις προγραμματισμού της μεταφοράς ζώων (άρθρο 5)· (iii) το δικαίωμα προσώπου τινός να ενεργεί ως μεταφορέας, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος χορηγήσεως άδειας για διενέργεια ταξιδιών μεγάλης διάρκειας (άρθρα 6 έως 10 και 12)· (iv) την επιθεώρηση και έγκριση του μεταφορικού μέσου πριν από τη μεταφορά (άρθρο 7)· (v) το καθήκον που έχουν οι φύλακες των ζώων στον τόπο αναχωρήσεως, μεταφορτώσεως ή προορισμού να μεριμνούν για την τήρηση συγκεκριμένων τεχνικών προδιαγραφών όσον αφορά τα μεταφερόμενα ζώα και το καθήκον που έχουν στον τόπο διαμετακομίσεως ή στον τόπο προορισμού να ελέγχουν όλα τα ζώα που φθάνουν και να διαπιστώνουν εάν τα ζώα έχουν υποβληθεί σε ταξίδι μεγάλης διάρκειας (άρθρο 8)· (vi) τους τυχαίους ή στοχοθετημένους ελέγχους που πρέπει να διενεργούνται από την αρμόδια αρχή σε οποιοδήποτε στάδιο ενός ταξιδιού μεγάλης διάρκειας (άρθρο 15)· και (vii) τη χορήγηση πιστοποιητικού εγκρίσεως μεταφορικού μέσου οδικών μεταφορών που χρησιμοποιείται για ταξίδια μεγάλης διάρκειας (άρθρο 18).

5 — Βλ., επίσης, άρθρο 3, πρώτο εδάφιο.

6 — Το γράμμα του άρθρου 1, παράγραφος 5, είναι διαφορετικό σε σχέση με την αρχική πρόταση της Επιτροπής, βάσει της οποίας το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά περιοριζόταν στη μεταφορά «για εμπορικούς σκοπούς». Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 1, της προτάσεως κανονισμού του Συμβουλίου για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και συναφείς δραστηριότητες και για την τροποποίηση των οδηγιών 64/432/ΕΟΚ και 93/119/ΕΚ, COM(2003) 425 τελικό.

11. Βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 3, τα ζώα πρέπει να μεταφέρονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές του παραρτήματος I. Οι προδιαγραφές αυτές ορίζουν, μεταξύ άλλων, ότι τα ζώα που είναι τραυματισμένα ή παρουσιάζουν φυσιολογική αδυναμία ή παθολογικά προβλήματα δεν θεωρούνται ικανά για μεταφορά (παράρτημα I, κεφάλαιο I, σημείο 2). Τα μεταφορικά μέσα, τα κιβώτια και ο εξοπλισμός τους πρέπει να έχουν σχεδιαστεί, κατασκευαστεί, συντηρηθεί και να λειτουργούν κατά τρόπον ώστε να αποφεύγονται οι τραυματισμοί και η ταλαιπωρία των ζώων και να εξασφαλίζεται η ασφάλειά τους· τα ζώα να προστατεύονται από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, τις ακραίες θερμοκρασίες και τις αντίξοες κλιματικές συνθήκες· να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται· να εξασφαλίζεται διαρκώς η κατάλληλη ποιότητα και ποσότητα αέρα για το μεταφερόμενο είδος ζώων· να διαθέτουν αντιολισθητικό δάπεδο που ελαχιστοποιεί τη διαφυγή ούρων και περιττωμάτων (παράρτημα I, κεφάλαιο II, σημείο 1.1). Στο εσωτερικό του διαμερίσματος των ζώων και σε κάθε επίπεδό του προβλέπεται επαρκής χώρος ώστε να εξασφαλίζεται ο κατάλληλος αερισμός επάνω από τα ζώα όταν αυτά βρίσκονται σε φυσική όρθια θέση χωρίς να εμποδίζονται σε καμία περίπτωση οι φυσικές τους κινήσεις (παράρτημα I, κεφάλαιο II, σημείο 1.2).

12. Επίσης, σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές, απαγορεύεται, μεταξύ άλλων, να κτυπιούνται ή να κλωτσούνται τα ζώα, να ανασκώνονται ή να σύρονται από το κεφάλι, τα αυτιά, τα κέρατα, τα πόδια, την ουρά ή το τρίχωμα, να χρησιμοποιούνται ράβδοι ή άλλα εργαλεία με αιχμηρά άκρα (παράρτημα I, κεφάλαιο III, σημείο 1.8). Επιπροσθέτως, η μεταχείριση και η μεταφορά των ζώων πρέπει να γίνεται χωριστά όταν τα ζώα διαφέρουν σημαντικά ως προς το μέγεθος ή την ηλικία, όταν πρόκειται για σεξουαλικά ώριμα για αναπαραγωγή αρσενικά και θηλυκά ζώα και όταν τα ζώα είναι εχθρικά μεταξύ τους (παράρτημα I, κεφάλαιο III, σημείο 1.12). Στους σκύλους και τις γάτες πρέπει να παρέχεται τροφή κατά διαστήματα που δεν υπερβαίνουν τις 24 ώρες καθώς και νερό κατά διαστήματα που δεν υπερβαίνουν τις οκτώ ώρες, σύμφωνα με σαφείς γραπτές οδηγίες για την παροχή τροφής και νερού (παράρτημα I, κεφάλαιο V, σημείο 2.2).

Η οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους

13. Η οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους σκοπεί στην υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Η οδηγία προβλέπει την αντικατάσταση των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία ζώων και γεωργικών προϊόντων, εμπόδια τα οποία ήσαν απόρροια των κτηνιατρικών και ζωοτεχνικών ελέγχων που οι εθνικές αρχές διενεργούσαν κατά το παρελθόν στα εσωτερικά σύνορα της Ένωσης⁷, με ένα εναρμονισμένο σύστημα κτηνιατρικών και ζωοτεχνικών ελέγχων στον τόπο καταγωγής (ή στον τόπο αποστολής) και στον τόπο προορισμού⁸.

14. Βάσει του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, τα κράτη μέλη δεν δύνανται, στο εξής, να διενεργούν στα σύνορα κτηνιατρικούς ελέγχους επί ζώντων ζώων και προϊόντων που καλύπτονται, μεταξύ άλλων, από τις οδηγίες που αναφέρονται στο παράρτημα A, αλλά οφείλουν να διενεργούν αυτού του είδους τους ελέγχους σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας. Το παράρτημα A αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην οδηγία 91/628/ΕΟΚ του Συμβουλίου⁹, η οποία είχε εφαρμογή επί μεταφοράς σκύλων. Η αναφορά αυτή νοείται πλέον ως αναφορά στον κανονισμό για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά, ο οποίος κατήργησε και αντικατέστησε την οδηγία αυτή και ομοίως εφαρμόζεται στη μεταφορά σκύλων¹⁰. Ως εκ τούτου, η οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους αφορά και τους σκύλους.

7 — Αιτιολογική σκέψη 2 της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους. Κατ' ουσίαν, οι κτηνιατρικοί έλεγχοι αποβλέπουν στην προστασία της υγείας των ανθρώπων και των ζώων, ενώ οι ζωοτεχνικοί έλεγχοι αποσκοπούν, αμέσως ή εμμέσως, στη βελτίωση των ζωικών φυλών. Βλ. άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της συγκεκριμένης οδηγίας.

8 — Αιτιολογική σκέψη 5.

9 — Οδηγία 91/628/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1991, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και για την τροποποίηση των οδηγιών 90/425/ΕΟΚ και 91/496/ΕΟΚ (ΕΕ L 340, σ. 17).

10 — Άρθρα 1, παράγραφος 1, και 33 του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά.

15. Το άρθρο 1, τέταρτο εδάφιο, ορίζει ότι η οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους δεν εφαρμόζεται στους κτηνιατρικούς ελέγχους όσον αφορά τις μετακινήσεις μεταξύ των κρατών μελών των ζώων συνοδείας που δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα και συνοδεύονται από φυσικό πρόσωπο το οποίο είναι υπεύθυνο για τα ζώα κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων.

16. Το άρθρο 2, σημείο 3, ορίζει ως «εμπόριο» τις «συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 2, [ΣΕΚ· νυν άρθρο 28, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ]»¹¹.

17. Βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, τα κράτη μέλη οφείλουν να φροντίζουν ώστε να μπορούν να προορίζονται για το εμπόριο μόνο τα ζώα τα οποία ανταποκρίνονται σε σειρά προϋποθέσεων. Τα ζώα αυτά πρέπει, μεταξύ άλλων, να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των σχετικών οδηγιών που αναφέρονται στο παράρτημα Α και προέρχονται από εκμετάλλευση ή από κέντρο ή οργανισμό που υπόκειται σε τακτικούς επίσημους κτηνιατρικούς ελέγχους. Επίσης, πρέπει να συνοδεύονται, κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, από τα πιστοποιητικά υγειονομικού ελέγχου ή/και οποιοδήποτε άλλο έγγραφο προβλέπεται από τις οδηγίες που αναφέρονται στο παράρτημα Α και εκδίδονται από τον επίσημο κτηνίατρο που είναι υπεύθυνος για την εκμετάλλευση, το κέντρο ή τον οργανισμό καταγωγής.

18. Βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, τα κράτη μέλη αποστολής οφείλουν να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζουν, μεταξύ άλλων, ότι τα ζώα, που εμπίπτουν στην οδηγία ελέγχονται, κατ' αρχήν, από κτηνιατρική άποψη, τόσο προσεκτικά όσο εάν προορίζονταν για την εθνική αγορά και η μεταφορά τους γίνεται με κατάλληλα μέσα που εξασφαλίζουν την τήρηση των κανόνων υγιεινής.

19. Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', δεύτερη περίοδος, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού δύναται, μεταξύ άλλων, να διενεργεί ελέγχους κατά τη διάρκεια της μεταφοράς των ζώων, όταν διαθέτει πληροφορίες σχετικά με πιθανή παραβίαση υποχρέωσης του άρθρου 3.

20. Το άρθρο 12 επιβάλλει στα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων, να φροντίζουν ώστε όλες οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικό εμπόριο ζώων που καλύπτονται από την οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους να υποχρεούνται, ύστερα από αίτηση της αρμόδιας αρχής, να εγγράφονται προηγουμένως σε επίσημο μητρώο και να τηρούν μητρώο στο οποίο αναφέρονται οι παραδόσεις.

11 — Σύμφωνα με το άρθρο 28, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η απαγόρευση των εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών και όλων των φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος (άρθρο 30 ΣΛΕΕ), όπως επίσης και το άρθρο 33 ΣΛΕΕ που αφορά την τελωνειακή συνεργασία έχουν εφαρμογή «στα προϊόντα καταγωγής κρατών μελών, καθώς και στα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός των κρατών μελών».

Η οδηγία σχετικά με τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο ζώων

21. Η οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους συμπληρώθηκε με την οδηγία 92/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 1992, που καθορίζει τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο και τις εισαγωγές στην Κοινότητα ζώων, σπέρματος, ωαρίων και εμβρύων που δεν υπόκεινται, όσον αφορά τους όρους υγειονομικού ελέγχου, στις ειδικές κοινοτικές ρυθμίσεις που αναφέρονται στο τμήμα Ι του παραρτήματος Α της οδηγίας 90/425/ΕΟΚ¹². Σκοπός της οδηγίας είναι η απελευθέρωση του εμπορίου των ζώων και των προϊόντων ζωικής προελεύσεως, με την επιφύλαξη προσφυγής σε ενδεχόμενα μέτρα διασφάλισης¹³.

22. Σύμφωνα με το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, η οδηγία σχετικά με τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο ζώων θεσπίζει κανόνες υγειονομικού ελέγχου οι οποίοι διέπουν τη διάθεση στην αγορά, μεταξύ άλλων, ζώων εκτός από βοοειδή, χοιροειδή, προβατοειδή και αιγοειδή, ιπποειδή, πουλερικά, ιχθείς και δίθυρα μαλάκια¹⁴. Για τον λόγο αυτό, επομένως, τυγχάνει εφαρμογής επί διαθέσεως σκύλων στην αγορά.

23. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', προβλέπει ότι ο όρος «εμπόριο» νοείται όπως ακριβώς ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 3, της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους¹⁵.

24. Το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, απαιτεί από τα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε να μην απαγορεύεται ή περιορίζεται το εμπόριο των ζώων που αναφέρονται για λόγους υγειονομικού ελέγχου, εκτός από αυτούς που προκύπτουν από την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας ή της νομοθεσίας της Ένωσης, και ιδίως των ενδεχομένων μέτρων διασφάλισης.

25. Σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 10, παράγραφος 2, το εμπόριο των σκύλων επιτρέπεται, κατ' αρχήν, μόνον εφόσον πληρούνται συγκεκριμένοι όροι. Ειδικότερα, πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις του άρθρου 5 του κανονισμού σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς¹⁶. Το πιστοποιητικό που συνοδεύει τους σκύλους πρέπει να πιστοποιεί ότι 24 ώρες πριν από τη μεταφορά των ζώων έχει πραγματοποιηθεί κλινική εξέταση από κτηνίατρο εξουσιοδοτημένο από την αρμόδια αρχή και ότι από την εξέταση αυτή προέκυψε ότι τα ζώα είναι υγιή και μπορούν να αντέξουν τη μεταφορά μέχρι το σημείο προορισμού τους. Επίσης, οι σκύλοι πρέπει να προέρχονται από εκμεταλλεύσεις ή εμπορικές επιχειρήσεις οι οποίες είναι εγγεγραμμένες από τις αρμόδιες αρχές. Οι εν λόγω εκμεταλλεύσεις ή εμπορικές επιχειρήσεις αναλαμβάνουν μεταξύ άλλων: (i) να εξετάζουν τακτικά τα διατηρούμενα ζώα, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους· (ii) να δηλώνουν στην αρμόδια αρχή την εμφάνιση συγκεκριμένων ασθενειών· (iii) να διαθέτουν στην αγορά, για εμπορικούς σκοπούς, μόνο ζώα τα οποία δεν παρουσιάζουν κανένα σύμπτωμα ασθένειας και προέρχονται από εκμεταλλεύσεις ή ζώνες για τις οποίες δεν ισχύουν απαγορευτικά μέτρα για λόγους υγειονομικού ελέγχου· και (iv) να τηρούν τις απαιτήσεις για την εξασφάλιση των καλών συνθηκών διαβίωσης των διατηρούμενων ζώων.

26. Το άρθρο 12, παράγραφος 3, ορίζει ότι, για εμπορικούς σκοπούς, το άρθρο 12 της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, στις επιχειρήσεις που κατέχουν μονίμως ή περιστασιακά σκύλους.

12 — ΕΕ L 268, σ. 54 (στο εξής: οδηγία σχετικά με τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο ζώων), όπως τελικώς τροποποιήθηκε, κατά τον κρίσιμο χρόνο για την υπόθεση της κύριας δίκης, με την οδηγία 2008/73/ΕΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 2008, για την απλούστευση των διαδικασιών καταχώρισης και δημοσίευσης πληροφοριών στον κτηνιατρικό και ζωοτεχνικό τομέα και για την τροποποίηση των οδηγιών 64/432/ΕΟΚ, 77/504/ΕΟΚ, 88/407/ΕΟΚ, 88/661/ΕΟΚ, 89/361/ΕΟΚ, 89/556/ΕΟΚ, 90/426/ΕΟΚ, 90/427/ΕΟΚ, 90/428/ΕΟΚ, 90/429/ΕΟΚ, 90/539/ΕΟΚ, 91/68/ΕΟΚ, 91/496/ΕΟΚ, 92/35/ΕΟΚ, 92/65/ΕΟΚ, 92/66/ΕΟΚ, 92/119/ΕΟΚ, 94/28/ΕΚ, 2000/75/ΕΚ, της απόφασης 2000/258/ΕΚ και των οδηγιών 2001/89/ΕΚ, 2002/60/ΕΚ και 2005/94/ΕΚ (ΕΕ L 219, σ. 40).

13 — Αιτιολογική σκέψη 9.

14 — Βλ., επίσης, αιτιολογικές σκέψεις 4 και 5.

15 — Βλ. σημείο 16 των παρουσών προτάσεων.

16 — Βλ. σημείο 29 των παρουσών προτάσεων.

Ο κανονισμός σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς

27. Το άρθρο 1 του κανονισμού σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς καθορίζει τους υγειονομικούς όρους που εφαρμόζονται στις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς καθώς και τους κανόνες για τους ελέγχους συμμορφώσεως αυτών των μετακινήσεων.

28. Το άρθρο 3, στοιχείο α', ορίζει ως «ζώα συντροφιάς» τα «ζώα των ειδών που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του Παραρτήματος I, τα οποία συνοδεύονται από τον ιδιοκτήτη τους ή από ένα φυσικό πρόσωπο που είναι υπεύθυνο γι' αυτά για λογαριασμό του ιδιοκτήτη στη διάρκεια της μετακίνησής τους, και τα οποία δεν προορίζονται για πώληση ή για μεταβίβαση σε άλλο ιδιοκτήτη». Το παράρτημα I, μέρος A, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στους σκύλους. Σύμφωνα με το άρθρο 3, στοιχείο γ', ως «μετακίνηση» νοείται «κάθε μετακίνηση ζώου συντροφιάς από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, ή είσοδος ή επανείσοδος αυτού από τρίτη χώρα στο έδαφος της Κοινότητας».

29. Βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1, τα ζώα συντροφιάς, κατά τις μετακινήσεις τους από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, πρέπει να αναγνωρίζονται με ευανάγνωστο τατουάζ ή με σύστημα ηλεκτρονικής αναγνώρισης (αποκριτής πομποδέκτης) και να έχουν διαβατήριο χορηγούμενο από εξουσιοδοτημένο από την αρμόδια αρχή κτηνίατρο, με το οποίο να αποδεικνύεται συγκεκριμένα ισχύων αντιλυσσικός εμβολιασμός.

Το γερμανικό δίκαιο

30. Το άρθρο 4 του Binnenmarkt-Tierseuchenschutzverordnung (κανονισμού προστασίας από επιζωotίες στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς· στο εξής: Verordnung), ο οποίος μεταφέρει στη γερμανική έννομη τάξη το άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους, προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι όποιος, στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας (στη γερμανική γλώσσα: «gewerbsmäßig»), σκοπεύει να μεταφέρει ή να εισάγει εντός της Ένωσης ζώα οφείλει να το δηλώσει στην αρμόδια αρχή. Η αρμόδια αρχή εγγράφει, στη συνέχεια, τα πρόσωπα αυτά και εκδίδει σχετικό αριθμό καταχωρίσεως στο μητρώο.

Πραγματικά περιστατικά, διαδικασία και προδικαστικά ερωτήματα

31. Το Pfothenhilfe-Ungarn είναι ένα νομίμως συσταθέν στη Γερμανία φιλοζωικό σωματείο. Είναι αναγνωρισμένο, κατά το γερμανικό φορολογικό δίκαιο, ως κοινωφελές.

32. Το Pfothenhilfe-Ungarn δραστηριοποιείται ειδικότερα στη διάθεση αδέσποτων σκύλων, που φυλάσσονται σε εγκαταστάσεις φιλοζωικών οργανώσεων της Ουγγαρίας, σε καινούριους κατόχους που βρίσκονται στη Γερμανία. Το Pfothenhilfe-Ungarn προσφέρει μέσω της ιστοσελίδας του τους αδέσποτους σκύλους που χρήζουν αναδοχής. Ο ενδιαφερόμενος να γίνει ανάδοχος ενός τέτοιου σκύλου συνάπτει με το Pfothenhilfe-Ungarn «σύμβαση προστασίας», δυνάμει της οποίας ο μελλοντικός κάτοχος του σκύλου αναλαμβάνει την υποχρέωση να τον φροντίζει κατά τον αρμόζοντα για τη ράτσα του τρόπο και να καταβάλει στο σωματείο ένα τέλος (το οποίο κατά κανόνα ανέρχεται σε 270 ευρώ). Το τέλος αυτό συνιστά συνδρομή του αναδόχου στις δαπάνες που πρέπει να καλύψει το Pfothenhilfe-Ungarn για τη φροντίδα των συγκεκριμένων σκύλων και τη μεταφορά τους στους καινούριους χώρους αναδοχής τους. Τα μέλη του Pfothenhilfe-Ungarn αναλαμβάνουν τη μεταφορά των σκύλων στη Γερμανία και την παράδοσή τους στους νέους τους κατόχους. Στην υπό κρίση περίπτωση, δεν λαμβάνει χώρα μεταβίβαση κυριότητας. Το Pfothenhilfe-Ungarn δικαιούται να αξιώσει την επιστροφή του ζώου σε περίπτωση που ο νέος κάτοχός του παραβιάσει τους όρους της συμβάσεως προστασίας. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Pfothenhilfe-Ungarn διευκρίνισε ότι ο ανάδοχος αναλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση να μεριμνήσει για τη στέρωση του σκύλου και δεν

δικαιούται να διαθέσει περαιτέρω τον σκύλο σε άλλο τρίτο πρόσωπο. Σε περίπτωση που κάποιος σκύλος πρέπει να θανατωθεί επειδή είναι άρρωστος ή ιδιαίτερα ηλικιωμένος, ο νέος κάτοχος οφείλει, προτού προχωρήσει, να επικοινωνήσει προηγουμένως με το Pfortenhilfe-Ungarn και να λάβει την άδεια του τελευταίου.

33. Στις 29 Δεκεμβρίου 2009 το Pfortenhilfe-Ungarn μετέφερε από την Ουγγαρία στη Γερμανία μια παρτίδα 39 σκύλων. Το υπουργείο διαπίστωσε ότι για έναν από τους σκύλους αυτούς δεν υπήρχαν αποδεικτικά του ιστορικού υγείας και των εμβολιασμών του. Για τον λόγο αυτό, το υπουργείο ζήτησε από τις τοπικά αρμόδιες κτηνιατρικές υπηρεσίες ελέγχου, με επιστολή απευθυνόμενη σε πολλαπλούς αποδέκτες, να ελέγξουν όλα τα ζώα της παρτίδας. Επί των αντιρρήσεων που διατύπωσε το Pfortenhilfe-Ungarn επί της συγκεκριμένης επιστολής, το υπουργείο αντέταξε ότι η μεταφορά και διάθεση σκύλων που διενεργεί το εν λόγω σωματείο συνιστά οικονομική δραστηριότητα. Ως εκ τούτου, το συγκεκριμένο σωματείο όφειλε να έχει εκπληρώσει την υποχρέωση δηλώσεως και καταχωρίσεως του άρθρου 4 του Verordnung και να έχει συμμορφωθεί προς τις διατάξεις του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά.

34. Το Pfortenhilfe-Ungarn, αμφισβητώντας την απόφαση του υπουργείου, άσκησε αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, το οποίο ανέστειλε την εκκρεμή ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1. Συντρέχει περίπτωση μεταφοράς ζώων η οποία δεν διενεργείται σε συνάρτηση με οικονομική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 5, του [κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά] όταν η εν λόγω μεταφορά διενεργείται από φιλοζωικό σωματείο το οποίο είναι αναγνωρισμένο ως κοινωφελές και του οποίου η δραστηριότητα συνίσταται στη διάθεση αδέσποτων σκύλων σε τρίτους έναντι ανταλλάγματος (“τέλος προστασίας”):
  - α) υπολείπεται των δαπανών του σωματείου για το ζώο, τη μεταφορά και τη διάθεση ή τις καλύπτει οριακά· ή
  - β) υπερκαλύπτει τις ως άνω δαπάνες, ωστόσο το κέρδος αξιοποιείται για τη χρηματοδότηση δαπανών για τη διάθεση άλλων αδέσποτων ζώων οι οποίες δεν έχουν καλυφθεί ή δαπανών για αδέσποτα ζώα ή άλλων φιλοζωικών δραστηριοτήτων;
2. Συντρέχει περίπτωση επιχειρήσεως που πραγματοποιεί ενδοκοινοτικό εμπόριο κατά την έννοια του άρθρου 12 της [οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους] όταν φιλοζωικό σωματείο το οποίο είναι αναγνωρισμένο ως κοινωφελές εισάγει αδέσποτους σκύλους στη Γερμανία και τους διαθέτει σε τρίτους έναντι ανταλλάγματος (“τέλος προστασίας”), το οποίο (αντάλλαγμα):
  - α) υπολείπεται των δαπανών του σωματείου για το ζώο, τη μεταφορά και τη διάθεση ή τις καλύπτει οριακά· ή
  - β) υπερκαλύπτει τις ως άνω δαπάνες, ωστόσο το κέρδος αξιοποιείται για τη χρηματοδότηση δαπανών για τη διάθεση άλλων αδέσποτων ζώων οι οποίες δεν έχουν καλυφθεί ή δαπανών για αδέσποτα ζώα ή άλλων φιλοζωικών δραστηριοτήτων;»

35. Το Pfortenhilfe-Ungarn, το υπουργείο, η Αυστριακή και η Ιταλική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Το Pfortenhilfe-Ungarn, το υπουργείο και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικές παρατηρήσεις κατά την επ’ ακροατηρίου συζήτηση η οποία διεξήχθη στις 3 Ιουνίου 2015.

Εκτίμηση

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

36. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, καθοδήγηση επί του κατά πόσον η έννοια «οικονομική δραστηριότητα» του άρθρου 1, παράγραφος 5, του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και η έννοια «επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικό εμπόριο» ζώων του άρθρου 12 της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους πρέπει ή όχι να εμπεριέχουν τον σκοπό επιτεύξεως κέρδους.

37. Προκειμένου να επιλύσει το συγκεκριμένο βασικό ζήτημα, το Δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να διαπιστώσει προηγουμένως τι ακριβώς καλύπτει στην πραγματικότητα το αντάλλαγμα το οποίο λαμβάνει το Pfothenhilfe-Ungarn για κάθε σκύλο που διαθέτει. Εκ των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν προκύπτει ότι το αντάλλαγμα θα μπορούσε να υπολείπεται των δαπανών του σωματείου για τη φύλαξη ενός συγκεκριμένου ζώου, τη φροντίδα και τη μεταφορά του στον νέο του κάτοχο ή να τις καλύπτει οριακά. Το αντάλλαγμα, επίσης, θα μπορούσε να υπερκαλύπτει τις ως άνω δαπάνες, οπότε το επιπλέον αξιοποιείται για τη χρηματοδότηση δαπανών για διάθεση άλλων αδέσποτων σκύλων οι οποίες δεν έχουν καλυφθεί ή δαπανών για αδέσποτα ζώα ή άλλων φιλοζωικών δραστηριοτήτων. Τούτο αποτελεί πραγματικό ζήτημα το οποίο εμπίπτει στον έλεγχο του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο.

38. Επίσης, το Pfothenhilfe-Ungarn ισχυρίζεται ότι η έκβαση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως δύναται να έχει αντίκτυπο στο καθεστώς του ως κοινωφελούς οργανώσεως κατά το γερμανικό φορολογικό δίκαιο. Επισημαίνεται συναφώς ότι με την παρούσα αίτηση ζητείται απλώς από το Δικαστήριο να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο την αναγκαία καθοδήγηση προκειμένου αυτό να επιλύσει την εκκρεμή ενώπιόν του διαφορά¹⁷. Τούτο σημαίνει την αποσαφήνιση του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους, και όχι την εξέταση των συνεπειών τις οποίες τούτη η ερμηνεία ενδέχεται να έχει για το Pfothenhilfe-Ungarn εκτός του πλαισίου της κύριας δίκης.

39. Τέλος, οι πράξεις παράγωγου δικαίου της Ένωσης που παρατέθηκαν ανωτέρω¹⁸ ρυθμίζουν, κατ' ουσίαν, δύο διαφορετικές κατηγορίες περιπτώσεων, έκαστη εκ των οποίων υπόκειται σε διαφορετικό καθεστώς. Η πρώτη κατηγορία αφορά μετακινήσεις ζώων συντροφιάς τα οποία συνοδεύονται από τους ιδιοκτήτες τους ή από φυσικό πρόσωπο που είναι υπεύθυνο γι' αυτά για λογαριασμό του ιδιοκτήτη στη διάρκεια της μετακινήσεώς τους. Οι μετακινήσεις αυτές διέπονται από τον κανονισμό σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς, εκτός εάν το ζώο προορίζεται για πώληση ή για μεταβίβαση σε άλλο ιδιοκτήτη¹⁹. Η δεύτερη κατηγορία αφορά τις διασυνοριακές μετακινήσεις ζώων στο πλαίσιο εμπορικών συναλλαγών. Αυτού του είδους οι μετακινήσεις υπόκεινται στις αυστηρότερες ρυθμίσεις του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά, της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους και της οδηγίας σχετικά με τους όρους υγειονομικού ελέγχου που ρυθμίζουν το εμπόριο ζώων.

40. Το σκεπτικό στο οποίο στηρίζεται η διάκριση αυτή έχει, κατά την άποψή μου, δύο σκέλη.

17 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Foglia (244/80, EU:C:1981:302, σκέψη 18) και Pohotovost' (C-470/12, EU:C:2014:101, σκέψη 29).

18 — Βλ. σημεία 5 έως 29 των παρουσών προτάσεων.

19 — Άρθρο 3, στοιχεία α', του κανονισμού σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς.

41. Αφενός, όπως διευκρίνισε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η διασυνοριακή μετακίνηση ζώων συντροφιάς από τους ιδιοκτήτες τους ενέχει κατά κανόνα λιγότερη επαφή με άλλα ζώα και πρόσωπα από ό,τι η μεταφορά ζώων στο πλαίσιο εμπορικών συναλλαγών. Κατά συνέπεια, στις περιπτώσεις αυτές ο κίνδυνος διαδόσεως μεταδοτικών ασθενειών είναι μικρότερος και, ως εκ τούτου, για τέτοιες μετακινήσεις δεν χρήζουν, κατ' ανάγκην, εφαρμογής οι διατάξεις της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους και της οδηγίας σχετικά με τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο ζώων²⁰.

42. Αφετέρου, ο ιδιοκτήτης ζώου συντροφιάς τεκμαίρεται ότι θα μεταφέρει το ζώο κατά τρόπο που δεν είναι πιθανό να του προκαλέσει τραυματισμούς και αδικαιολόγητη ταλαιπωρία. Ο νομοθέτης της Ένωσης θεώρησε, συνεπώς, ότι δεν συνέτρεχε λόγος να εφαρμόζεται στις μετακινήσεις αυτές ο κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά²¹.

43. Προφανώς, ο νομοθέτης δεν προέβλεψε ειδικώς την περίπτωση των κοινωφελών σωματείων τα οποία, όπως το Pfothenhilfe-Ungarn, δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας των ζώων με τη μεταφορά και τη διάθεσή τους σε νέους κατόχους έναντι ανταλλάγματος.

44. Κατά την άποψή μου, δεν χωρεί αμφιβολία ότι οποιαδήποτε απάντηση στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως συνιστά ταυτόχρονα προσπάθεια εξόδου από το νομοθετικό αυτό κενό, η οποία αναπόφευκτα θα έχει ορισμένες αρνητικές συνέπειες. Έτσι, σε περίπτωση που δοθεί η απάντηση ότι υφίσταται όντως υποχρέωση συμμορφώσεως προς τις λεπτομερείς απαιτήσεις του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους, τούτο θα σημαίνει ότι αυτό ακριβώς το επιπλέον οικονομικό αλλά και διοικητικό βάρος με το οποίο θα επιφορτίζονται σωματεία όπως το Pfothenhilfe-Ungarn μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει σε περιορισμό της δυνατότητάς τους να προωθούν την καλή διαβίωση των ζώων όπως κάνουν μέχρι σήμερα. Αν πάλι η απάντηση είναι ότι εν προκειμένω δεν έχουν εφαρμογή τούτες οι απαιτήσεις, τότε πλέον είναι ορατός ο κίνδυνος της μεταφοράς ζώων υπό συνθήκες που πιθανότατα ευνοούν τη διάδοση ασθενειών και βλάπτουν την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων (και των ανθρώπων).

Πρώτο προδικαστικό ερώτημα: μεταφορά ζώων η οποία «έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 5, του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά

45. Ο κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά ρυθμίζει αποκλειστικώς τη μεταφορά η οποία «έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα»²². Συνιστά, επομένως, «οικονομική δραστηριότητα» η δραστηριότητα διαθέσεως την οποία ασκεί το Pfothenhilfe-Ungarn, θεωρούμενη συνολικώς (τουτέστιν, η περισυλλογή αδέσποτων σκύλων, η κάλυψη των βασικών αναγκών τους, η προσφορά τους προς αναδοχή μέσω της ιστοσελίδας του σωματείου, η σύναψη συμβάσεων προστασίας και η μεταφορά τους στους καινούριους κατόχους τους έναντι ανταλλάγματος), ακόμη κι όταν αυτή δεν διενεργείται με σκοπό την επίτευξη κέρδους;

20 — Να σημειωθεί, ωστόσο, ότι ο κανονισμός 576/2013 υποβάλλει πλέον τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς ειδών ευπαθών στη λύσσα (συμπεριλαμβανομένων των σκύλων) σε αυστηρότερες υγειονομικές απαιτήσεις από ό,τι ο προηγούμενος κανονισμός σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς.

21 — Ωστόσο, εθνικές διατάξεις δικαίου, δυνάμει των οποίων τιμωρείται ως ποινικό αδίκημα η κακοποίηση ζώων, μπορούν (και πρέπει) να εφαρμόζονται οσάκις ο ιδιοκτήτης ζώου συντροφιάς μεταφέρει το ζώο κατά τρόπο που διαψεύδει τούτη την παραδοχή.

22 — Άρθρο 1, παράγραφος 5.

46. Μολονότι η έννοια «οικονομική δραστηριότητα» ενδέχεται να μην φέρει το ίδιο περιεχόμενο σε όλο το φάσμα του δικαίου της Ένωσης²³, εντούτοις το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη κρίνει ότι μια δραστηριότητα μπορεί είναι οικονομική ακόμα κι όταν το πρόσωπο που την ασκεί δεν επιδιώκει με αυτή την επίτευξη κέρδους.

47. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε μια αγορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των περιεχομένων στη Συνθήκη κανόνων ανταγωνισμού²⁴. Το γεγονός ότι ένα πρόσωπο δεν επιδιώκει με την άσκηση της δραστηριότητάς του την επίτευξη κέρδους δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να θεωρείται «επιχείρηση», η οποία υπόκειται, μεταξύ άλλων, στις απαγορεύσεις των συμφωνιών που περιορίζουν τον ανταγωνισμό ή κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, εφόσον το συγκεκριμένο πρόσωπο προσφέρει αγαθά ή υπηρεσίες στην αγορά και ανταγωνίζεται άλλους επιχειρηματίες που έχουν σκοπό την επίτευξη κέρδους²⁵. Με τα λόγια του γενικού εισαγγελέα F. G. Jacobs, το κύριο κριτήριο για να εκτιμηθεί αν μια δραστηριότητα έχει οικονομικό χαρακτήρα και αν πρέπει, επομένως, να διέπεται από τους κανόνες ανταγωνισμού της Ένωσης είναι «αν μια ιδιωτική επιχείρηση *μπορεί*, τουλάχιστον καταρχήν, να αναλάβει τη δραστηριότητα αυτή με σκοπό να αποκομίσει κέρδη»²⁶.

48. Το Δικαστήριο ακολούθησε παρόμοια προσέγγιση σε άλλες υποθέσεις. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι ανάδοχος φορέας έχει συσταθεί με τη νομική μορφή ενώσεως ιδιωτικού δικαίου και δεν επιδιώκει κερδοσκοπικό σκοπό δεν αποκλείει την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας. Τέτοιες περιστάσεις, επομένως, δεν ασκούν επιρροή επί της εφαρμογής των κανόνων του δικαίου της Ένωσης περί δημοσίων συμβάσεων²⁷. Ομοίως, το γεγονός ότι ένα πρόσωπο δεν εμπλέκεται στην ενάσκηση κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων δεν αρκεί αυτό καθαυτό για να αναίρεσει τον οικονομικό χαρακτήρα των δραστηριοτήτων αυτών ούτε για να τις εξαιρέσει από το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης που αφορούν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών²⁸. Ούτε, επίσης, απαλλάσσει το πρόσωπο αυτό από την υποχρέωση για τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη νομοθεσία της Ένωσης και αφορούν τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεων²⁹. Εξάλλου, σαφώς προκύπτει από το άρθρο 9, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί ΦΠΑ³⁰ ότι, κατ' αρχήν, η συγκεκριμένη οδηγία εφαρμόζεται ανεξάρτητα από το αν η δραστηριότητα ασκείται με σκοπό την επίτευξη κέρδους. Κατά την εν λόγω διάταξη, νοείται ως υποκείμενος στον φόρο «οποιοσδήποτε ασκεί, κατά τρόπο ανεξάρτητο και σε οποιονδήποτε τόπο, οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από τον επιδιωκόμενο σκοπό και τα αποτελέσματα της δραστηριότητας αυτής». Το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας περί ΦΠΑ, σύμφωνα με το οποίο απαλλάσσονται ορισμένες δραστηριότητες οργανισμών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στηρίζει έτι περαιτέρω το συμπέρασμα αυτό. Όσον αφορά τις εν λόγω δραστηριότητες, δεν θα υπήρχε ανάγκη να προβλέπεται ειδικώς η απαλλαγή τους αν δεν ήσαν οικονομικού χαρακτήρα³¹.

23 — Απόφαση Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής (C-519/04 P, EU:C:2006:492, σκέψεις 31 έως 33). Για ανάλυση της έννοιας «οικονομική δραστηριότητα» σε διάφορους τομείς πολιτικής της Ένωσης, βλ. Odudu, O., «Economic Activity as a Limit to Community Law», σε Barnard, C., Odudu, O. (επιμ.), *The Outer Limits of European Union Law*, Οξφόρδη, Hart Publishing, 2009, σ. 225-243.

24 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιταλίας (118/85, EU:C:1987:283, σκέψη 3), Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-35/96, EU:C:1998:303, σκέψη 36) και Pavlov κ.λπ. (C-180/98 έως C-184/98, EU:C:2000:428, σκέψη 75).

25 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Albany (C-67/96, EU:C:1999:430, σκέψη 85), Cassa di Risparmio di Firenze κ.λπ. (C-222/04, EU:C:2006:8, σκέψη 123) και Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (C-1/12, EU:C:2013:127, σκέψη 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

26 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα F. G. Jacobs επί της υποθέσεως AOK Bundesverband κ.λπ. (C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01, EU:C:2003:304, σημείο 27, η υπογράμμιση δική μου). Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η υποχρεωτική ασφάλιση υγείας και μητρότητας δεν πληροί την προϋπόθεση αυτή, καθώς η δραστηριότητα αυτή στηρίζεται στην αρχή της εθνικής αλληλεγγύης και στερείται οποιουδήποτε κερδοσκοπικού στόχου: βλ. απόφαση Roucet και Pistre (C-159/91 και C-160/91, EU:C:1993:63, σκέψεις 18 και 19).

27 — Βλ., λίαν προσφάτως, απόφαση Centro Hospitalar de Setúbal και SUCH (C-574/12, EU:C:2014:2004, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

28 — Βλ. αποφάσεις Schindler (C-275/92, EU:C:1994:119, σκέψεις 35 και 36), Smits και Peerbooms (C-157/99, EU:C:2001:404, σκέψεις 50 έως 59) και Jundt (C-281/06, EU:C:2007:816, σκέψη 33).

29 — Απόφαση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (C-382/92, EU:C:1994:233, σκέψεις 44 και 45).

30 — Οδηγία 2006/112/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης (EE L 347, σ. 1).

31 — Βλ., πρόσφατη απόφαση The Bridport και West Dorset Golf Club (C-495/12, EU:C:2013:861).

49. Τόσο το γράμμα και το πλαίσιο του άρθρου 1, παράγραφος 5, όσο και ο σκοπός του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά επιρρωνύουν την άποψη ότι η έννοια της «οικονομικής δραστηριότητας» της διατάξεως αυτής δεν πρέπει να έχει διαφορετική σημασία από εκείνη που κατά κανόνα έχει στη νομοθεσία της Ένωσης.

50. Καταρχάς, προβλέποντας ότι ο κανονισμός «δεν εφαρμόζεται στη μεταφορά ζώων η οποία δεν έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα», το άρθρο 1, παράγραφος 5, δεν διακρίνει μεταξύ οικονομικών δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην επίτευξη οικονομικού οφέλους και εκείνων που δεν αποσκοπούν. Εξάλλου, δεν χρησιμοποιείται η έννοια της «μεταφοράς για οικονομικούς σκοπούς».

51. Εν συνεχεία, η αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά διευκρινίζει απλώς ότι η έννοια της «μεταφοράς για εμπορικούς σκοπούς» πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως. Δεν μπορεί, επομένως, να αποτελέσει χρήσιμο οδηγό ερμηνείας της έννοιας της «οικονομικής δραστηριότητας» του άρθρου 1, παράγραφος 5, του κανονισμού αυτού.

52. Τουναντίον, η αιτιολογική σκέψη 21 καταδεικνύει ότι ορισμένες μη κερδοσκοπικές δραστηριότητες ενδέχεται παρά ταύτα να θεωρούνται «οικονομικές» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 5. Κατά την εν λόγω αιτιολογική σκέψη, εγγεγραμμένα ιπποειδή μεταφέρονται συχνά για μη εμπορικούς λόγους, για παράδειγμα για διαγωνισμούς, αγώνες, πολιτιστικές εκδηλώσεις ή εκτροφή. Τούτο δικαιολογεί παρέκκλιση από ορισμένες (αλλά όχι όλες τις) διατάξεις του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά. Ως εκ τούτου, είναι σαφές ότι μεταφορά ζώων για «μη εμπορικούς σκοπούς» μπορεί να «έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα». Σε διαφορετική περίπτωση, δεν θα υφίστατο λόγος για ρητές παρεκκλίσεις.

53. Επιπροσθέτως, ενδεχόμενος περιορισμός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά, ώστε να περιλάβει μόνο τις οικονομικές δραστηριότητες που ασκούνται με σκοπό την επίτευξη κέρδους, θα έθετε σε σαφή κίνδυνο τον βασικό σκοπό της συγκεκριμένης νομοθεσίας που είναι η προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους³². Στην υπόθεση της κύριας δίκης, ένας σημαντικός αριθμός σκύλων μεταφέρθηκαν με την ίδια παρτίδα στο εσωτερικό της Ένωσης. Τα συγκεκριμένα ζώα, επομένως, ήσαν δυνητικώς εκτεθειμένα σε ορισμένους τουλάχιστον από τους κινδύνους που αφορούν την υγεία και την καλή διαβίωσή τους, τους οποίους ο κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά έχει σκοπό να αντιμετωπίσει³³. Στον βαθμό που — όπως επισήμαναν, κατ' ουσίαν, τόσο το Pfortenhilfe-Ungarn όσο και η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση— η κατάσταση της υγείας των αδέσποτων σκύλων είναι χειρότερη από εκείνη στην οποία ευρίσκονται οι άλλοι σκύλοι, είμαι της γνώμης ότι τούτοι οι κίνδυνοι δεν είναι δυνατό να αγνοηθούν.

54. Δεν μπορεί, επίσης, να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός του Pfortenhilfe-Ungarn ότι ο κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά δεν πρέπει να τύχει εφαρμογής επί της δραστηριότητας διαθέσεως που το ίδιο ασκεί για τον λόγο και μόνον σκοπός του σωματείου είναι ειδικώς η προστασία ζώων. Ο σκοπός αυτός είναι απολύτως αξιόπαινος. Ωστόσο, αυτός καθαυτός δεν αποκλείει το —δίχως άλλο, μη ηθελημένο— ενδεχόμενο να μεταφέρονται ζώα από σωματείο αυτού του είδους κατά τρόπο που ενδέχεται να τους προκαλέσει τραυματισμούς ή αδικαιολόγητη ταλαιπωρία σε ή ακουσίως να επιδεινώσει κάποια αδιάγνωστη ασθένεια.

32 — Βλ. απόφαση Danske Svineproducenter (C-316/10, EU:C:2011:863, σκέψη 44).

33 — Οι εν λόγω κίνδυνοι ενδέχεται να προκύψουν, για παράδειγμα, από τη χρήση ακατάλληλων μέσων μεταφοράς ή την παραβίαση των τεχνικών προδιαγραφών σχετικά με τον ελάχιστο διαθέσιμο χώρο για κάθε ζώο και τις ελάχιστες ημερήσιες απαιτήσεις τροφής και νερού κατά τη μεταφορά τους.

55. Τέλος, η συγκεκριμένη ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 5, συνάδει όχι μόνο με το άρθρο 13 ΣΛΕΕ αλλά και με τη Σύμβαση 193 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια διεθνών μεταφορών (στο εξής: Σύμβαση), την οποία υπέγραψε η Ένωση³⁴ και της οποίας μνεία γίνεται στο προοίμιο του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά³⁵. Μολονότι οι μεταφορές ζώων μεταξύ των κρατών μελών δεν διέπονται καθ'αυτές από τη Σύμβαση³⁶, τόσο η τελευταία όσο και ο κανονισμός για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, ήτοι την προστασία της καλής διαβίωσης των ζώων κατά τη μεταφορά τους³⁷. Τα δύο αυτά νομοθετήματα στηρίζονται, επίσης, στις ίδιες αρχές³⁸. Στην επεξηγηματική έκθεση σχετικά με τη Σύμβαση, την οποία υιοθέτησε η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 11 Ιουνίου 2003, αναφέρεται ρητώς ότι η μεταφορά η οποία ρυθμίζεται από τη Σύμβαση «μπορεί να γίνεται είτε για εμπορικούς είτε για μη εμπορικούς σκοπούς».

56. Συμπεραίνω, επομένως, ότι κοινωφελές σωματείο εκτελεί μεταφορά ζώων η οποία «έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα», εφόσον η μεταφορά εντάσσεται στο πλαίσιο προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε ορισμένη αγορά. Συμβαίνει αυτό εν προκειμένω;

57. Φρονώ ότι είναι σαφές ότι κοινωφελές σωματείο δραστηριοποιείται στην αγορά ζώων συντροφιάς, οσάκις ασκεί μια δραστηριότητα όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη. Το γεγονός ότι προϊόντα ή υπηρεσίες μπορούν, σε κάποιο μέτρο, να ικανοποιήσουν πανομοιότυπες ανάγκες επιτρέπει το συμπέρασμα ότι μεταξύ τους υπάρχει κάποιος βαθμός υποκαταστάσεως³⁹ και ότι προσφέρονται επομένως στην ίδια αγορά. Μολονότι η σύμβαση προστασίας η οποία συνάπτεται μεταξύ του Pfortenhilfe-Ungarn και ενός συγκεκριμένου ατόμου δεν ενέχει οιαδήποτε μεταβίβαση κυριότητας⁴⁰, εντούτοις μετά την καταβολή του αντιτίμου το πρόσωπο αυτό καθίσταται πλέον ο νέος κάτοχος του σκύλου και αναλαμβάνει την υποχρέωση να τον φροντίζει κατά τον αρμόζοντα για τη ράτσα του τρόπο. Επί των διαφόρων αυτών σημείων, η κατάσταση αυτή δεν διαφοροποιείται ουσιωδώς από εκείνη στην οποία ο σκύλος αγοράζεται από κάποιο κατάστημα κατοικίδιων ζώων. Εξάλλου, σωματεία όπως το Pfortenhilfe-Ungarn μπορούν να προσφέρουν σκύλους από μια ευρεία γκάμα που περιλαμβάνει διαφορετικές ράτσες, ηλικίες και μεγέθη⁴¹. Επομένως, μέχρι ενός σημείου, τουλάχιστον, η δραστηριότητα της διαθέσεως σκύλων σε νέους κατόχους έναντι ανταλλάγματος, όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, και της πώλησεως σκύλων από καταστήματα κατοικίδιων ζώων αλληλεπικαλύπτονται⁴².

58. Κατά συνέπεια, είμαι της γνώμης ότι σωματείο, όπως το Pfortenhilfe-Ungarn, εκτελεί μεταφορά ζώων η οποία έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 5, του κανονισμού για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά, όταν μεταφέρει μεταξύ κρατών μελών σκύλους με σκοπό τη διάθεσή τους σε τρίτους έναντι ανταλλάγματος, ανεξάρτητα από το αν η δραστηριότητα αυτή ασκείται με σκοπό την επίτευξη κέρδους ή όχι.

34 — Βλ. απόφαση 2004/544/ΕΚ του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 2004, σχετικά με την υπογραφή της ευρωπαϊκής σύμβασης για την προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια διεθνών μεταφορών (ΕΕ L 241, σ. 21).

35 — Αιτιολογική σκέψη 4.

36 — Άρθρο 1, παράγραφος 1, της Συμβάσεως.

37 — Βλ. ιδίως άρθρο 4, παράγραφος 1, της Συμβάσεως.

38 — Βλ. τις ακόλουθες διατάξεις της Συμβάσεως: άρθρο 5 («Άδεια μεταφορών»), άρθρο 6 («Σχεδιασμός και κατασκευή» των μέσων μεταφοράς), άρθρο 7 («Προγραμματισμός» της μεταφοράς), άρθρο 9 («Ικανότητα προς μεταφορά») και άρθρο 11 («Ανάπαυση, νερό και τροφή πριν από τη φόρτωση»).

39 — Βλ. αποφάσεις De Landtsheer Emmanuel (C-381/05, ΕΥ:C:2007:230, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και Lidl (C-159/09, ΕΥ:C:2010:696, σκέψη 32).

40 — Βλ. σημείο 32 των παρουσών προτάσεων.

41 — Τούτο σαφώς προκύπτει από την ιστοσελίδα του Pfortenhilfe-Ungarn: www.pfortenhilfe-ungarn.de/zu_vermitteln.html.

42 — Στον βαθμό που το Pfortenhilfe-Ungarn, σε αντίθεση με ένα κατάστημα κατοικίδιων ζώων, δεν αποβλέπει στο να αποκομίσει οιοδήποτε οικονομικό όφελος από τη διάθεση ενός σκύλου, ο νέος κάτοχός του ενδέχεται να κληθεί να καταβάλει λιγότερα χρήματα προκειμένου να αποκτήσει το κατοικίδιο. Εντούτοις, σε αντιστάθμισμα του χαμηλότερου αυτού εμφανούς κόστους, δεν αποκλείεται να υποβληθεί στο μέλλον σε πρόσθετες δαπάνες σε περίπτωση που ο σκύλος αυτός, του οποίου το ιστορικό είναι άγνωστο, νοσήσει ή έχει ψυχικός τραυματιστεί από την προηγούμενη εμπειρία του ως αδέσποτου.

Δεύτερο προδικαστικό ερώτημα: «ενδοκοινοτικό εμπόριο» ζώων κατά την έννοια της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους

59. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί καθοδήγηση ως προς την ερμηνεία του άρθρου 12 της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους. Προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο ως άνω ερώτημα, πρέπει προηγουμένως να εξεταστεί αν μια μετακίνηση ζώων, όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, διέπεται εντέλει από την οδηγία. Όπως προεκτέθηκε, η οδηγία αυτή δεν εφαρμόζεται στους κτηνιατρικούς ελέγχους όσον αφορά τις μετακινήσεις μεταξύ των κρατών μελών των ζώων συνοδείας που δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα και συνοδεύονται από φυσικό πρόσωπο το οποίο είναι υπεύθυνο για τα ζώα κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων⁴³.

60. Είναι σαφές από το γράμμα του άρθρου 1, παράγραφος 4, της οδηγίας ότι αυτή ρυθμίζει αποκλειστικώς τις μετακινήσεις μεταξύ των κρατών μελών των ζώων συνοδείας (i) τα οποία συνοδεύονται (ii) από *φυσικό* πρόσωπο το οποίο είναι υπεύθυνο για τα ζώα κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων. Μετακινήσεις αυτού του είδους διέπονται από τον κανονισμό σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς, αν τα ζώα αυτά δεν προορίζονται για πώληση ή για μεταβίβαση σε άλλο ιδιοκτήτη⁴⁴. Όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, η παρέκκλιση τούτης της διατάξεως δεν αφορά, επομένως, τη μεταφορά που διενεργείται από *νομικό* πρόσωπο το οποίο είναι υπεύθυνο για τα ζώα κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων (ακόμα κι όταν οι σκύλοι μεταφέρονται στην πραγματικότητα από φυσικό πρόσωπο, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης). Εναπόκειται στον αρμόδιο να κρίνει επί των πραγματικών περιστατικών εθνικό δικαστή να επαληθεύσει, εφόσον συντρέχει λόγος, αν το Pfothenhilfe-Ungarn (το οποίο προφανώς αποτελεί νομικό πρόσωπο σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο) ήταν υπεύθυνο για τους σκύλους κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων και μέχρι τη στιγμή παραδόσεώς τους στους νέους κατόχους τους ή αν συνέτρεχε νόμιμη περίπτωση μεταθέσεως της νομικής ευθύνης στο φυσικό ή στα φυσικά πρόσωπα που διενέργησαν τη μεταφορά και τις μετέπειτα ενέργειες⁴⁵.

61. Αποτελεί «επιχείρηση που πραγματοποιεί ενδοκοινοτικό εμπόριο» ζώων κατά την έννοια του άρθρου 12 της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους, σωματείο, όπως το Pfothenhilfe-Ungarn, όταν μεταφέρει μεταξύ κρατών μελών σκύλους με σκοπό τη διάθεσή τους σε τρίτους έναντι ανταλλάγματος, χωρίς, ωστόσο, η δραστηριότητα αυτή να ασκείται με σκοπό την επίτευξη κέρδους;

62. Όσον αφορά, πρώτον, το γράμμα της διατάξεως, η χρήση στο άρθρο 12 της λέξεως «Unternehmer» (κατά την απόδοση στη γερμανική γλώσσα), «επιχειρήσεις» (κατά την απόδοση στην ελληνική γλώσσα), «dealers» (κατά την απόδοση στην αγγλική γλώσσα), «handelaars» (κατά την απόδοση στην ολλανδική γλώσσα) και «handlare» (κατά την απόδοση στην σουηδική γλώσσα) δεν είναι αποφασιστικής σημασίας. Ακόμη κι αν υποθεθεί ότι καθεμία από τις λέξεις αυτές ενέχει αυτομάτως κατά περιεχόμενο το κίνητρο της επιτεξέως κέρδους (το οποίο είναι αμφίβολο καθαυτό), κάτι τέτοιο σαφώς δεν συμβαίνει με τον αντίστοιχο όρο σε άλλες γλωσσικές αποδόσεις στις οποίες η εν λόγω διάταξη υιοθετήθηκε το 1990⁴⁶.

43 — Σημείο 15 των παρουσών προτάσεων.

44 — Βλ. άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού. Όπως προκύπτει πάντως από τα πραγματικά περιστατικά της κύριας υποθέσεως, η κυριότητα επί των σκύλων δεν μεταβιβάζεται τυπικώς [επισήμως] στους νέους κατόχους τους. Ωστόσο, κάθε επιμέρους αναδοχή γινόταν άνευ απροόπτου έναντι προηγούμενης καταβολής του ανταλλάγματος και εν συνεχεία ο σκύλος «μεταβιβαζόταν» στον ανάδοχο του. Αυτός, όντως, ήταν ο σκοπός όλης αυτής της επιχειρήσεως διασώσεως του σκύλου. Υπό τις περιστάσεις αυτές, είμαι της γνώμης ότι η μεταβίβαση προσομοιάζει κατ' ανάγκη σε «[μεταβίβαση] ή [πώληση] σε άλλον ιδιοκτήτη» κατά την έννοια της διατάξεως.

45 — Για τους λόγους που εκτίθενται στα σημεία 70 και 71 των παρουσών προτάσεων, τούτο μπορεί τελικώς να μην είναι απαραίτητο εν προκειμένω.

46 — Βλ. ειδικότερα την ισπανική απόδοση («Agentes»), τη δανική απόδοση («Ehrvervsdrivende»), τη γαλλική απόδοση («opérateurs»), την ιταλική απόδοση («operatori») και την πορτογαλική απόδοση («operadores»). Βλ., επίσης, την απόδοση στη ρουμανική γλώσσα («operatorii»).

63. Η έννοια του «εμπορίου» έχει την ίδια σημασία στην οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους και στο πλαίσιο των διατάξεων της Συνθήκης που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων⁴⁷. Οι εν λόγω διατάξεις της Συνθήκης αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο της εσωτερικής αγοράς, η οποία αποτελεί θεμέλιο λίθο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνακόλουθα, η έννοια των «εμπορευματικών συναλλαγών» του άρθρου 28 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως. Με την απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, το Δικαστήριο έχει ορίσει ως «εμπορεύματα» κατά την έννοια του άρθρου 28 ΣΛΕΕ «τα *δυνάμενα* να αποτιμηθούν σε χρήμα προϊόντα που *μπορούν* να αποτελέσουν, ως τέτοια, αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών»⁴⁸. Κατ' αρχήν, επομένως, οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το αν τα κρίσιμα εμπορεύματα μεταφέρονται εκτός των εθνικών συνόρων με σκοπό την πώληση ή μεταπώληση ή μάλλον την προσωπική χρήση ή κατανάλωση⁴⁹.

64. Κατά μείζονα λόγο, προκειμένου να κριθεί αν η κυκλοφορία «εμπορευμάτων» (συμπεριλαμβανομένων των ζώων) ή ρυθμίζεται από τις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και, κατ' επέκταση, από το άρθρο 12 της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους, είναι άνευ σημασίας αν διενεργείται στο πλαίσιο μιας συναλλαγής η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη κέρδους.

65. Την προσέγγιση αυτή ενισχύει έτι περαιτέρω ο σκοπός της οδηγίας ο οποίος συνίσταται στην αντικατάσταση του προηγούμενου συστήματος κτηνιατρικών και ζωοτεχνικών ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα της Ένωσης με ένα εναρμονισμένο σύστημα ελέγχων στο κράτος μέλος καταγωγής και στο κράτος μέλος προορισμού. Το εναρμονισμένο αυτό σύστημα, το οποίο στηρίζεται στην ενισχυμένη εμπιστοσύνη όσον αφορά τους κτηνιατρικούς ελέγχους που πραγματοποιούνται από το κράτος αποστολής⁵⁰, αποβλέπει τόσο να συμβάλλει στην υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς όσο και να εξασφαλίσει την προστασία της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων⁵¹.

66. Οι υποχρεώσεις του άρθρου 12, σύμφωνα με τις οποίες όλες οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικό εμπόριο ζώων που εμπίπτουν στην οδηγία αυτή υποχρεούνται, ύστερα από αίτηση της αρμόδιας αρχής, να εγγράφονται προηγουμένως σε επίσημο μητρώο και να τηρούν μητρώο στο οποίο αναφέρονται οι παραδόσεις, αποτελούν αναγκαία μέσα για την επίτευξη των στόχων αυτών. Για παράδειγμα, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής υποχρεούται να ελέγχει, μεταξύ άλλων, τις εκμεταλλεύσεις, τα κέντρα ή τους οργανισμούς, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα ζώα που προορίζονται για το εμπόριο ανταποκρίνονται στις κοινοτικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους⁵². Πιο συγκεκριμένα, μόνο τα ζώα που προέρχονται από εκμετάλλευση ή από κέντρο ή οργανισμό που υπόκειται σε τακτικούς επίσημους κτηνιατρικούς ελέγχους μπορούν να προορίζονται για το εμπόριο⁵³. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ασφαλώς αναγκαίο η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής να διαθέτει μητρώο όλων των τόπων όπου οφείλει να διενεργεί τακτικούς κτηνιατρικούς ελέγχους.

47 — Άρθρο 2, παράγραφος 3, της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους.

48 — Απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας (7/68, EU:C:1968:51) (η υπογράμμιση δική μου). Ο ορισμός αυτός δεν καλύπτει τα ζώα συντροφιάς. Βλ., για παράδειγμα, απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου (C-100/08, EU:C:2009:537, σκέψη 42).

49 — Απόφαση Schumacher (215/87, EU:C:1989:111, σκέψη 22). Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα F.G. Jacobs στην υπόθεση Επιτροπή κατά Βελγίου (C-2/90, EU:C:1991:344, σημείο 15 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

50 — Αιτιολογική σκέψη 6.

51 — Ο τελευταίος αυτός σκοπός προκύπτει από διάφορες διατάξεις της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους, ειδικότερα τα άρθρα 2, παράγραφος 1, 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', 9, παράγραφος 1, έκτο εδάφιο, και 10, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο.

52 — Άρθρο 3, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο.

53 — Άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β'.

67. Επιπροσθέτως, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού μπορεί είτε να εξακριβώνει με δειγματοληπτικούς κτηνιατρικούς ελέγχους στον τόπο προορισμού αν τηρούνται οι απαιτήσεις του άρθρου 3 είτε να διενεργεί ελέγχους κατά τη διάρκεια της μεταφοράς των ζώων και των προϊόντων στο έδαφός τους όταν διαθέτει πληροφορίες σχετικά με πιθανή παράβαση⁵⁴. Σε περίπτωση που η αρμόδια αρχή διαπιστώνει την παρουσία, μεταξύ άλλων, ζωνόσου, ασθένειας ή οιασδήποτε αιτίας που ενδέχεται να συνιστά σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή για τον άνθρωπο, τότε σύμφωνα με την οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους οφείλει να επιβάλλει την απομόνωση του ζώου ή της παρτίδας ζώων σε σταθμό απομονώσεως ή, αν είναι αναγκαία, τη θανάτωσή τους⁵⁵. Καθήκον της εν λόγω αρχής είναι να ανακοινώνει αμέσως εγγράφως στις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών και στην Επιτροπή τις διαπιστώσεις που γίνονται, τις αποφάσεις που λαμβάνονται, καθώς και τους λόγους που υπαγόρευσαν τη λήψη τους⁵⁶. Υποχρεούται, επίσης, να επικοινωνεί, χωρίς καθυστέρηση, με τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής, προκειμένου αυτές να δύνανται να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα⁵⁷. Σε περίπτωση κινδύνου επιδημίας, τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την απομόνωση των ζώων στην εκμετάλλευση καταγωγής τους και την ενημέρωση των αρμόδιων αρχών όλων των τόπων όπου έχουν αποσταλεί τα ζώα προελεύσεως από την εν λόγω εκμετάλλευση. Οι διαδικασίες αυτές καταδεικνύουν την κομβική σημασία που έχει η τήρηση του επίσημου μητρώου στο οποίο εγγράφονται οι επιχειρήσεις και του μητρώου στο οποίο αναφέρονται οι παραδόσεις για την όλη οικονομία της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους.

68. Τυχόν αποδοχή της ερμηνείας σύμφωνα με την οποία το άρθρο 12 δεν έχει εφαρμογή σε κατάσταση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης θέτει σε κίνδυνο την οικονομία και τους στόχους της εν λόγω οδηγίας. Εξάλλου, είναι πιθανότατα δύσκολο στην πράξη (ιδίως στο πλαίσιο δειγματοληπτικών ελέγχων) να γίνει διάκριση μεταξύ μεταφοράς παρτίδας ζώων συντροφιάς η οποία γίνεται σε συνάρτηση με δραστηριότητες που ασκούνται με σκοπό την επίτευξη κέρδους και εκείνων οι οποίες δεν ασκούνται για τον σκοπό αυτό, και ως εκ τούτου υφίσταται ο αντίστοιχος κίνδυνος απάτης. Ο νομοθέτης της Ένωσης έχει, πράγματι, αναγνωρίσει ρητώς τον κίνδυνο αυτό. Κατά το προοίμιο του κανονισμού (ΕΕ) 338/2010 της Επιτροπής⁵⁸, η πείρα που αντλήθηκε από την εφαρμογή του κανονισμού σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς δείχνει ότι υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να παρουσιάζονται εμπορικές μετακινήσεις σκύλων, γατών και νυφιστών δολίως ως μη εμπορικές⁵⁹. Προκειμένου να προληφθούν τέτοιες πρακτικές, η Επιτροπή αποφάσισε οι μεταφορές περισσότερων από πέντε ζώων συντροφιάς να υπόκεινται στις απαιτήσεις και τους ελέγχους της οδηγίας σχετικά με τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο ζώων. Η ίδια δικαιολογητική βάση αποτυπώνεται στο προοίμιο του κανονισμού 576/2013⁶⁰, όπου διαλαμβάνεται ότι μετακινήσεις περισσότερων από πέντε ζώων συντροφιάς μεταξύ κρατών μελών υπόκεινται, κατ' αρχήν, στους υγειονομικούς όρους που καθορίζονται στην οδηγία σχετικά με τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο ζώων και στην οδηγία σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους⁶¹.

69. Ως εκ τούτου, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι ένα σωματείο, όπως το Pfothenhilfe-Ungarn, αποτελεί επιχείρηση που πραγματοποιεί ενδοκοινοτικό εμπόριο ζώων κατά την έννοια του άρθρου 12 της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους, όταν μεταφέρει μεταξύ κρατών μελών σκύλους με σκοπό τη διάθεσή τους σε τρίτους έναντι ανταλλάγματος, ανεξάρτητα από το αν η δραστηριότητα αυτή ασκείται με σκοπό την επίτευξη κέρδους ή όχι.

54 — Άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α'.

55 — Άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτο εδάφιο.

56 — Άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', τρίτο εδάφιο.

57 — Άρθρο 9, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο.

58 — Της 6ης Μαΐου 2010, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) 998/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον μέγιστο αριθμό ζώων συντροφιάς ορισμένων ειδών που μπορούν να υπόκεινται σε μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις (ΕΕ L 114, σ. 3).

59 — Αιτιολογική σκέψη 6.

60 — Αιτιολογική σκέψη 11.

61 — Άρθρο 5, παράγραφος 4.

70. Τούτου λεχθέντος, διατηρώ ζωηρές αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον μπορεί να γίνει επίκληση της συγκεκριμένης διατάξεως σε βάρος του Pfothenhilfe-Ungarn στο πλαίσιο της κύριας δίκης, της οποίας το αντικείμενο έγκειται σε διαφορά που υφίσταται μεταξύ του σωματείου αυτού και δημόσιας γερμανικής αρχής. Κατά πάγια νομολογία, οδηγία δεν μπορεί, αυτή καθαυτή, να δημιουργήσει υποχρέωση για ιδιώτη και δεν μπορεί να γίνει απευθείας επίκληση αυτής καθαυτής της διατάξεως οδηγίας κατά του συγκεκριμένου προσώπου ενώπιον εθνικού δικαστηρίου⁶². Ως εκ τούτου, εθνική αρχή δεν δύναται να επικαλεστεί, σε βάρος ιδιώτη, διάταξη οδηγίας της οποίας η (ορθή) μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί⁶³. Σκοπός της νομολογίας αυτής είναι να μην μπορεί ένα κράτος να επωφεληθεί από τη μη συμμόρφωσή του προς το δίκαιο της Ένωσης⁶⁴.

71. Το άρθρο 4 του Verordnung, το οποίο μετέφερε στη γερμανική έννομη τάξη το άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους, εφαρμόζεται μόνο στο πλαίσιο «εμπορικής δραστηριότητας» (στη γερμανική γλώσσα: gewerbsmäßig). Κατά πάγια νομολογία, η υποχρέωση η οποία επιβάλλεται στο εθνικό δικαστήριο να ερμηνεύει τις εθνικές ρυθμίσεις υπό το φως του γράμματος και του σκοπού της οδηγίας περιορίζεται από τις γενικές αρχές του δικαίου που αποτελούν τμήμα του δικαίου της Ένωσης και ιδίως από τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της μη αναδρομικότητας. Η εν λόγω υποχρέωση δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως έρεισμα για contra legem ερμηνεία του εθνικού δικαίου⁶⁵. Από τα στοιχεία που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, φρονώ ότι οι δραστηριότητες του Pfothenhilfe-Ungarn δεν συνιστούν εμπορική δραστηριότητα και η ερμηνεία της φράσεως αυτής κατά τρόπο που να συμφωνεί προς την ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους την οποία πρότευνα ανωτέρω θα απαιτούσε contra legem ερμηνεία. Όλα αυτά, πάντως, είναι εντέλει ζητήματα που ανήκουν στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου.

Υστερόγραφο

72. Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας υποβλήθηκε η παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, καταδεικνύουν με απόλυτη σαφήνεια την ύπαρξη κενού στο ισχύον σε επίπεδο Ένωσης πλέγμα νομοθετημάτων που διέπουν τη διασυνοριακή μετακίνηση ζώων. Κατά την πρόταση που διατυπώνω προς το Δικαστήριο, έχω πλήρη επίγνωση του γεγονότος ότι οιοδήποτε κοινωφελές σωματείο το οποίο έχει ως αντικείμενο να διασώζει αδέσποτους σκύλους που βρίσκονται στην επικράτεια ενός κράτους μέλους και να τους διαθέτει σε νέους κατόχους σε άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί παρά να έχει ελάχιστους διαθέσιμους πόρους προκειμένου να καλύψει τις λεπτομερείς απαιτήσεις μιας νομοθεσίας η οποία σκοπεί στη διασφάλιση της προστασίας της υγείας των ζώων στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας που επιδιώκει την επίτευξη κέρδους. Θα μπορούσε, πράγματι, να υποστηριχθεί ότι η εφαρμογή της νομοθεσίας αυτής σε σωματεία, όπως το προσφεύγον της κύριας δίκης, αγγίζει τα όρια της διαστροφής. Όπως, επίσης, δεν θα ήταν ορθό να τύχει απλώς εφαρμογής στην υπό κρίση περίπτωση η κατά πολύ πιο ήπια νομοθεσία που ρυθμίζει τη διασυνοριακή μετακίνηση μεμονωμένων ζώων συντροφιάς.

73. Ενίοτε, τη λύση σε κάποιο προφανές πρόβλημα μπορεί να προσφέρει μια ευρηματική ερμηνεία κάποιου υπάρχοντος κειμένου. Κατέληξα, ωστόσο, στο συμπέρασμα ότι τούτο δεν είναι δυνατό εν προκειμένω. Εξάλλου, είμαι της γνώμης ότι το Δικαστήριο δεν διαθέτει εν προκειμένω τα αναγκαία εφόδια ώστε να επιτύχει τη δέουσα ισορροπία (για πρώτη φορά) μεταξύ, αφενός, της διευκολύνσεως

62 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Marshall (152/84, EU:C:1986:84, σκέψη 48), Kolpinghuis Nijmegen (80/86, EU:C:1987:431, σκέψη 9) και Riesen Internationale Transporte (C-157/02, EU:C:2004:76, σκέψη 22).

63 — Αποφάσεις Kolpinghuis Nijmegen (80/86, EU:C:1987:431, σκέψη 10) και Arcaro (C-168/95, EU:C:1996:363, σκέψεις 36 έως 38).

64 — Απόφαση Faccini Dori (C-91/92, EU:C:1994:292, σκέψη 22).

65 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Kolpinghuis Nijmegen (80/86, EU:C:1987:431, σκέψη 13), και Mono Car Styling (C-12/08, EU:C:2009:466, σκέψη 61).

της ελεύθερης κυκλοφορίας ζώων για κοινωφελή σκοπό και, αφετέρου, της προστασίας της υγείας των ζώων και του ανθρώπου, λαμβανομένης υπόψη, επίσης, της ανάγκης αντιμετώπισης των κινδύνων απάτης και καταχρήσεων. Την εκτέλεση τούτης της αποστολής πρέπει να αναλάβει ο νομοθέτης. Ευχής έργον θα ήταν να αναδείξει η παρούσα διαδικασία την ανάγκη αυτή.

Πρόταση

74. Για όλους τους ανωτέρω λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία) την εξής απάντηση:

- (1) Φιλοζωικό σωματείο εκτελεί μεταφορά ζώων η οποία έχει σχέση με οικονομική δραστηριότητα, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 5, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2005 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2004, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και συναφείς δραστηριότητες και για την τροποποίηση των οδηγιών 64/432/ΕΟΚ και 93/119/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) 1255/97 για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά, όταν μεταφέρει μεταξύ κρατών μελών σκύλους με σκοπό τη διάθεσή τους σε τρίτους έναντι ανταλλάγματος, ανεξάρτητα από το αν η δραστηριότητα αυτή ασκείται με σκοπό την επίτευξη κέρδους ή όχι.
- (2) Στην περίπτωση αυτή, επίσης, τέτοιου είδους σωματείο αποτελεί επιχείρηση που πραγματοποιεί ενδοκοινοτικό εμπόριο ζώων κατά την έννοια του άρθρου 12 της οδηγίας 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώντων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει κατά πόσον μπορεί να γίνει επίκληση της συγκεκριμένης διατάξεως σε βάρος του Pfothenhilfe-Ungarn στο πλαίσιο της κύριας δίκης.